

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 7/4 2018 s. 2518-2550, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

DEVLET TİYATROLARINDA OYNANAN ÇOCUK TİYATRO OYUNLARINDA DEĞER EĞİTİMİ VE BU OYUNLARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE KATKISI*

Zekerya BATUR**

Emel ŞAŞMAZ**

Geliş Tarihi: Ağustos, 2018

Kabul Tarihi: Ekim, 2018

Öz

Bu çalışmanın amacı 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatroları'nda oynanan çocuk oyunlarını değerler eğitimi ve Türkçeye katkısı bakımından incelemektir. Bu araştırma, betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayıışıği Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman adlı çocuk tiyatro oyunları oluşturmaktadır.

Bu çalışma sonucunda 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarının değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu, Türkçeye katkısı açısından atasözlerinin çok az yer aldığı fakat deyimleri, ikilemeleri, kalıp sözleri ve yansıma kelimeleri daha yoğun bir biçimde içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen eserlerin Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi bakımından faydalanılabilecek kaynaklar olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Devlet Tiyatroları, çocuk tiyatro oyunları, değerler eğitimi, Türkçe öğretimi.

VALUE EDUCATION IN CHILDREN THEATERS PLAYED IN STATE THEATERS AND CONTRIBUTION TO THESE THEATER PLAYS TO TURKISH TEACHING

Abstract

The aim of this study is to examine the children's play played in state theaters in 2016-2017 in terms of values education and contribution to Turkish. This study is a descriptive study and was conducted using the document review method. The sample of this study forms the children's theater games called Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayıışıği Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman.

As a result of this work, it is concluded that children theatre plays played in state theaters in the 2016-2017 season have a rich content in terms of

* Bu çalışma "Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Tiyatro Oyunlarında Değer Eğitimi ve Bu Oyunların Türkçe Öğretimine Katkısı" adlı tezden türetilmiştir.

** Doç. Dr.; Uşak Üniversitesi, eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, zekerya.batur@usak.edu.tr.

** Öğretmen; Uşak İl Millî Eğitim Müdürlüğü, emelakg@gmail.com.

values; they contain less amount of proverbs in terms of their contribution to Turkish, but they contain idioms, reduplications, routines and onomatopoeic words more intensively. It is thought that the plays studied can be used as resources for Turkish teaching and value education.

Keywords: State theaters, children theater games, values education, Turkish teaching.

1. Giriş

Değer kavramının farklı kişiler veya kurumlar tarafından farklı alanlara göre farklı bir şekilde tanımlandığı görülmektedir. Erdem (2003, s. 56)'e göre değer, bir hâl yerine başka bir hâli yeğleme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Değerler, hareketlerimizin temelini oluşturan ve bunları değerlendirmeye yarayan görüşlerdir. Bunun yanında değerler, kişiler için mühim olan unsurları göstererek kişilerin istedikleri ve istemedikleri hâlleri yansıtır. Hançerlioğlu (1996, s. 84) değer tanımını şöyle yapmıştır: "Obje ve olayların insan açısından önemini belirleyen özelliğe değer denir. Toplum bilimsel açıdan değer kavramı toplum, sınıf ve birey yönünden varlıkların, bilinç olgularının sahip oldukları önemi belirleyen özellikleridir. Başka bir tanıma göre ise değer; "bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık" olarak ifade edilmektedir (Yurtbaşı, 2013, s. 192). Genel olarak yapılan tanımlar değerlendirildiğinde değeri; davranışlarımızı şekillendiren, toplum içinde hangi hareketlerimizin uygun, hangilerinin uygun olmadığını belirleyen başlıca etken şeklinde tanımlamak mümkündür. Değerler eğitiminde bireylerin nasıl doğru davranacağı, yaşantısını hangi temeller üzerinde sürdüreceği, sosyal ilişkilerini nasıl düzenleyeceği konularından bahsedilebilir. Okullarda değer eğitiminin belli bir plan dâhilinde çocukların yaş seviyeleri dikkate alınarak yapılması gerektiği söylenebilir. Çağlayan (2005, s. 54)'a göre ahlâk eğitimi verilirken de eğitim ve öğretimde başvurulan ilke ve yöntemler kullanılmalıdır. Öğrencilerin yaşları göz önünde bulundurularak konu seçimi yapılmalıdır. Bu yapılırken de başvurulan teknikler, faydalanılan malzemeler içinde buldukları hayatın getirdikleri ile uyum içinde olmalıdır. Günümüzde olumsuz davranış değişikliğinin oluşmasında değerler eğitiminin önemi anlaşılmaktadır. Değerler eğitiminin önce ailede başladığını sonra okulda devam ettiği söylenebilir.

Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi

Türkçe dersinin değer aktarımı bakımından oldukça önemli bir ders olduğu söylenebilir. Türkçe dersi hem anadili öğretimi hem de kültür aktarımı bakımından çeşitli amaçlar taşıyan bir derstir.

Türkçe dersi ile 2018 öğretim programında çeşitli bilgi ve yeteneklere sahip öğrencilerin yetiştirilmesi hedeflenirken bir yandan da milli ve evrensel değerlerin öğrencilere

kazandırılması da amaçlanmaktadır. 2018 Türkçe dersi öğretim programında değerler, kişilerin yaşamda karşı karşıya kaldığı zorlukları ve sorunları atlatmasında kişilere yön veren temel etken olarak tanımlanmaktadır. 2018 yılı Türkçe öğretim programı, değerlere her tema ve konu içeriğinde örtük olarak yer vermiştir. Türkçe öğretim programında yer alan “kök değerler” şunlardır: “Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.” (MEB, 2018a, s. 4).

2018 Türkçe Öğretim Programı’nda “Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri” başlığı altında değerler ile ilgili aşağıdaki madde bulunmaktadır:

1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk Cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir (MEB, 2018a, s. 19).

Bütün bu bilgiler doğrultusunda, değerler eğitiminde Türkçe dersinin oldukça önemli bir görevinin olduğu, Türkçe dersi programında değerlerin örtük olarak bütün temalarda yer aldığı, Türkçe derslerinde kullanılacak kitapların ve bu kitapların içerdiği metinlerin de değerleri aktaracak nitelikte olması gerektiği belirtilebilir.

Değer Aktarımı ve Türkçe Öğretimine Katkısı Bakımından Çocuk Tiyatrosu

Tiyatronun eğitim ve öğretim açısından birçok işlevi bulunmaktadır. Özellikle Türkçe öğretiminde Türk dilinin inceliklerini, günlük konuşma dilini, estetik zevki, noktalama işaretleri ile konuşma arasındaki ilişkiyi tiyatro aracılığı ile öğrencilere vermek mümkün olabilir. Bunun yanında tiyatro yaşamın bir kopyası olduğundan çeşitli değerler de tiyatro yoluyla benimsetilebilir.

Tiyatro aracılığı ile kişilerin anadili yeteneklerinde gelişim sağlanabilir. Tiyatronun içeriğinde yer alan değişik ve eğlendirici unsurlar; dil becerilerini geliştirir, kişisel ve toplumsal ilerlemeyi kolaylaştırır, sözcük hazinesini genişletir, iletişimin kolay yapılmasını sağlar. Ayrıca tiyatro kültürel öğelerin öğretilmesi açısından da oldukça etkili bir sanat dalıdır. Türkçe dersinin temel becerileri olan okuma, dinleme, konuşma, yazma etkinliklerinde tiyatro metinlerinin bir araç olarak kullanılması yararlıdır (Altunbay, 2012, s. 751). Tiyatronun Türkçe dersinin ana becerilerinin öğretimi açısından çok önemli bir araç olduğu ifade edilebilir.

Türkçe dersinde kullanılan metinlerin çeşitliliği ve bu metinlerin içeriklerinin zenginliği oldukça önemli olduğu düşünülebilir. Dilidüzgün ve Kuyumcu (2013, s. 349)’ya göre dil öğretiminin ana hedeflerinden biri olan bireyleri değişik dil söylemleriyle karşı karşıya getirerek öğrencilere dil konusunda bir bakış açısı kazandırmak, tiyatro eserleri ile mümkün olabilmektedir. Tiyatro metinlerinde bulunan karşılıklı konuşmaları öğrenciler canlandırırken

anadillerinin inceliklerini de fark edeceklerdir. Bunun yanında tiyatro bireylerin maceralarını, etrafındaki bireylerle çatışmalarını, toplum içindeki yaşamını içerir. Tiyatro eserlerinin Türkçe ders kitaplarında bulunması çocuklara gerçek yaşamı sunması ve buradan yola çıkarak yaratıcı etkinlikler yapması açısından fırsat verir. Çocuklar zaten kendi kendilerine kişiler, olaylar oluşturup karşılıklı konuşmaları canlandırmaktadır. Yani Tiyatro çocuğun yaşamının içinde kendiliğinden vardır. Türkçe derslerinde tiyatro metinlerine yer verilmesi çocuğun derse karşı ilgisini arttıracaktır.

Tiyatro eserlerinin sadece dilin zenginliklerini ve bu zenginliklerin nasıl kullanılacağını göstermekle kalmadığı bireylere değerleri de gösterdiği ifade edilebilir. Altunbay (2012, s. 750-751)'a göre tiyatro aracılığıyla Türkçe dersinin hedeflerine ulaşılmasında ve temel dil becerilerinin geliştirilmesinde yararlanılabilir. Bunun yanında tiyatro sayesinde çocukların yaşamı farklı bir gözle görmeleri de sağlanabilir. Tiyatroda toplumsal bilincin oluşması, birlik beraberliğin sağlanması, kendini başkasının yerine koyarak düşünebilme yeteneğinin gelişmesi gibi bazı değerler bulunmaktadır. Ayrıca tiyatro aracılığıyla kişiler ortak bir düşünceye sahip olabilmektedir. Bu nedenle tiyatronun milli bilincin oluştuğu bir alan olduğunu söylemek mümkündür.

Çocuk tiyatrosunun hem değerler eğitimi hem de Türkçe öğretimi açısından oldukça büyük faydalarının olduğu ifade edilebilir. Çocuk tiyatrosu; öğrencilerin yorum yapma yeteneklerinin artmasında, dil becerilerini geliştirmesinde oldukça etkili olabilir. Çocuk tiyatrosu ile öğrenciler anadilin inceliklerini eğlenirken fark edebilir. Tiyatro metinleri aracılığı ile kültürel öğeler aktarılırken öğrencilerin derse ilgileri arttırılabilir. Ayrıca çocuk tiyatro yapıtları ile öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin arttığı ve birçok değer çocuklara aktarıldığı söylenebilir.

2.Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın temelini 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının içerdiği değerler bakımından analiz edilerek durumunu ve Türkçe öğretimine katkısını ortaya koymak oluşturmaktadır. Değer ve değerler eğitimi ile ilgili birçok alanda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro eserlerinde yer alan değerlerle ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu alana katkı sağlaması düşünülmektedir. 2016-2017 sezonun seçilmesinin nedeni güncel olmasıdır. Çünkü Türkçe öğretim programları sık sık değişmektedir. Devlet Tiyatrolarının seçilmesinin nedeni de devletçe kabul gören(denetimden geçmiş ve yasaklı olmayan) eserlerin incelenmek istenmesidir.

3.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarını, içerdiği değerler ve bu değerlerin Türkçe öğretimine katkısını belirlemektir. Değer eğitiminde önemli bir yere sahip olan edebi eserlerin bir parçası da çocuk tiyatro oyunlarıdır. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi ve ortaya çıkan sonuçlardan hareketle çocuk tiyatrolarında değer eğitimiyle ilgili öneriler sunmak bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

4.Problem Cümlesi

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan oyunlarda hangi değerler yer almaktadır? Bu oyunların Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

5. Yöntem

Bu çalışma betimsel olup tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bulunan değerler ve bu eserlerin Türkçe eğitime katkısı incelenmiştir. Karasar (2006, s. 77)'a göre tarama modelleri, önceden veya şu anda bulunan bir hâlin bulunduğu durumu ile betimlemeyi hedefleyen çalışmalarda kullanılan modellerdir. Oyunlarda yer alan değerler belirlenirken araştırmacı tarafından belirlenen değerler üç Türkçe eğitimi uzmanı (U 1, U 2, U 3) tarafından da incelenerek geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

Araştırma 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunları ile sınırlıdır. Araştırma, bu sezonda oynanan çocuk tiyatro eserlerinin içerdiği değerler ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı bakımından incelenmesi ile sınırlıdır.

5.1. Verilerin Toplanması ve Analizi

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi başlığı altında bulunan adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik, dostluk, öz denetim, sabır değerlerini doğrudan veya dolaylı olarak ele alan 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bulunan değerler çalışmanın verilerini oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmanın dördüncü bölümünde 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan oyunlar içerdiği atasözleri, deyimleri ikilemeler, yansıma sözcükler ve kalıp sözler bakımından incelenmiş olup bunlar tek tek çalışmada yer almıştır.

5.2. Toplama Aşamaları

5.2.1. Oyunların Belirlenmesi

2016 - 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan yerli çocuk oyunları belirlenmiştir.

5.2.2. Oyunlara Ulaşılması

Önce oyunların oynandığı sezonlar belirlenmiştir. Bu sezonlardan 2016- 2017 sezonunda oynanan çocuk oyunları tespit edilmiştir. Oyun metinlerine Devlet Tiyatroları Kütüphanesi olan Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesinden ulaşılmıştır.

5.2.3. Oyunların İncelenmesi

Oyunlar tarama yöntemi ile incelenmiştir. Oyunlarda yer alan değerler belirlenirken araştırmacı tarafından belirlenen değerler üç Türkçe eğitimi uzmanı (U 1, U 2, U 3) tarafından da incelenerek geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

5.2.4. Oyunların Türkçe Öğretimine Katkısının Belirlenmesi

Bu oyunlardaki yansıma sözcükler, ikilemeler, deyimler, kalıp sözler ve atasözleri TDK'nin Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (2018a)'ne, TDK'nin Türkçe Sözlük (2005)'e, Yurtbaşı (2013)'ya, Gökdâyı (2008)'ya göre belirlenerek tasnif edilmiştir. Elde edilen veriler tablolarla sınıflandırılarak yorumlanmıştır.

6. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma Devlet Tiyatrolarında 2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro eserleri ile sınırlıdır. Çalışmada 2016-2017 sezonunda oynanan tüm çocuk tiyatro eserleri incelenmek üzere seçilmiştir. Seçilen çocuk tiyatro eserleri ve bu eserlerin sergilendiği iller şöyledir:

1. Ali Baba ve Kırk Haramiler, 2016-2017 Sezonu, Adana
2. Arkadaş, 2016-2017 Sezonu, Ankara
3. Ayışığı Sirki, 2016-2017 Sezonu, İzmir
4. İMBÖ, 2016-2017 Sezonu, Van
5. Savaş Çiçekleri, 2016-2017 Sezonu, İstanbul
6. Sayı Dedektifleri, 2016-2017 Sezonu, Konya
7. Sihirli Keman, 2016-2017 Sezonu, İstanbul
8. Sihirli Köpek, 2016-2017 Sezonu, Antalya

9. Sihirli Sirk, 2016-2017 Sezonu, Erzurum

10. Tiyatro Makinesi, 2016-2017 Sezonu, Ankara

“Arkadaş” adlı tiyatro eseri doğaçlama olarak oynandığından bu eserin incelemesi yapılamamıştır.

Bu çalışma, yukarıda yer alan eserlerin Türkçe dersi öğretim programında değerler açıkça yazılmadığından Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında açıkça yer alan değerler bakımından incelenmesi ile sınırlıdır. Öğretim programında açıkça yer alan ve kök değerler kısmında bulunan değerler şunlardır:

Adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik, dostluk, öz denetim, sabır (MEB, 2018, s. 4, s. 9).

7. Bulgu ve Yorumlar

7.1. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Oyunlarında Değerler Eğitimiyle İlgili Bulgu ve Yorumlar

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında rastlanan değerler ile ilgili bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Değer Tablosu - Tüm Değerler

Değerler	Eserler									
	Sihirli Sirk	Tiyatro Makinesi	İMBÖ	Sihirli Köpek	Savaş Çiçekleri	Ayışığı Sirk	Ali Baba ve Kırk Haramiler	Sayı Dedektifleri	Sihirli Keman	Toplam
Adalet	0	0	8	2	1	1	0	0	1	13
Aile Birliğine Önem Verme	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Barış	0	0	0	0	2	0	1	0	0	3
Bilimsellik	0	12	3	0	0	4	0	5	0	24
Çalışkanlık	2	3	3	0	0	5	4	3	4	24
Dayanışma	5	0	24	2	5	4	1	1	1	43
Dostluk	6	0	1	5	1	6	1	2	4	26
Duyarlılık	0	4	5	3	8	21	2	1	1	45
Dürüstlük	0	2	0	0	1	4	4	3	2	16
Estetik	0	2	1	0	0	0	0	2	0	5
Eşitlik	0	0	8	0	5	1	0	0	1	15
Öz denetim	4	2	2	0	7	18	4	2	1	40

Özgürlük ve Bağımsızlık	1	0	0	0	6	1	0	1	0	9
Sabır	0	1	1	0	1	7	2	0	2	14
Saygı	0	1	0	0	0	0	0	1	0	2
Sevgi	3	2	2	8	2	10	5	2	4	38
Sorumluluk	1	0	0	0	4	21	8	3	4	41
Tasarruf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yardımseverlik	0	0	0	6	1	22	3	2	4	38
Toplam	22	29	59	26	44	125	35	28	29	397

Tablo 1’de toplamda adalet değerinin 13, aile birliğine önem verme değerinin 1, barış değerinin 3, bilimsellik değerinin 24, çalışkanlık değerinin 24, dayanışma değerinin 43, dostluk değerinin 26, duyarlılık değerinin 45, dürüstlük değerinin 16, estetik değerinin 5, eşitlik değerinin 15, öz denetim değerinin 40, özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin 9, sabır değerinin 14, saygı değerinin 2, sevgi değerinin 38, sorumluluk değerinin 41, yardımseverlik değerinin 38 defa bulunduğu görülmektedir.

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında en çok yer alan değerler ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki başlıklar altında yer almaktadır.

7.1.1. Dayanışma İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

İnsan toplum içinde yaşayan bir varlık olduğu için diğer bireylerle etkileşim hâlinindedir (Ersoy, 2010). Bu etkileşiminin sonucunda zaman zaman dayanışma değerine ihtiyaç duyulduğu ifade edilebilir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Sen üzülme Yoldaş. Ben bütün sanatçılarla konuşup Şef’i ikna edeceğiz. Yararı tedavi edip tekrar aramızda olman için elimizden geleni yapacağız. Gündüz gösterisi için elinden geleni yap. Bize güven. Haydi, toparlan artık seyirciler gelmek üzere (Çıkarlar). (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 7).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Seninle yılların arkadaşınız. Aynı köyün çocuklarıyız. Aynı boyunduruk altında güç harcıyoruz. Biz birbirimizi iyi anlamalıyız. Birbirimize yardımcı olmalıyız. Öyle değil mi? (Cılga, 1995, s. 12).

İşi, imeceye bağlayacağız. Sen kendine bir öküz alıncaya değin her Allah’ın günü bir komşudan bir öküz gelecek kapının önüne. Bu iş için hiç yorulmayacaksın. Bekçimiz, sıra kimin öküzündeysen getirecek. Tamam mı canım?(Cılga, 1995, s. 22).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çok mutluyum çok! Hırsızları hep birlikte ne güzel kaçırttık öyle değil mi? (Aycıl, 2001, s. 30).

“Sihirli Sirk”te dostlar birbirleriyle dayanışma içindedir.“İMBÖ”de haksızlıklara karşı ancak dayanışma ile başa çıkılabileceği düşüncesi vurgulanmaktadır. Sihirli Köpek’te arkadaşlar dayanışma ile kötülükleri yenmekte ve mutlu olmaktadır.

7.1.2. Dostluk İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Dostluk ve arkadaşlık birbirine yakın kavramlardır. Arkadaşlık ve dostluk gibi değerleri, bireylerin başta aile içinde edinmesi beklenmektedir. Fakat aile içinde edinmediği durumlarda bu değerler aile dışında da karşılık bulabilmektedir. Dostluk, arkadaşlıktan daha öte bir yakınlığı ifade etmektedir (Yılmaz, 2015).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Etmez olur mu hiç, güneş perisi çok yakın arkadaşımıdır. Ayrıca bütün periler toplanıp, savaşların bitmesi için elimizden geleni yapmaya karar verdik. O yüzden beni sana... (bir an söylememesi gereken bir şeyi ağzından kaçırdığını fark ederek durur) (Gülebenzer, 2010, s. 21).

“Ayışığı Sirk” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Kocakulaklar mı? Koca kulaklı dostlarım, onları çok severim. Onlar yolladıysa doğru yerdesiniz. Ama bende bir anahtar parçası yok.(Kırıkkalp, 2013, s. 63).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yoo! Olmaz ! Hud – Hud benim arkadaşımıdır. Arkadaşımı satamam! (Hud- Hud’a). Sen korkma Hud-Hud, seni sattırır mıyım hiç? Seninle her zaman beraber olacağız. Hiç merak etme. Gel, bana, bu kötü durumdan kurtulmam için yardım edebilirsin.(Atiyeh, 2006, s. 9).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çok değerli bir arkadaşı. Ama birden kayboldu işte.(Saraç, 2016, s. 2).

“Savaş Çiçekleri”nde dostların birbirlerine yardımcı olması düşüncesine yer verilmiştir. “Ayışığı Sirk”nde Bo ve Po karakterlerinin karşılaştıkları karakterlerle arkadaş olmaları dostluk

ile ilgilidir. “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de Ali Baba ve eşeği Hud- Hud’un dostluğu vurgulanmaktadır. “Sayı Dedektifleri”nde sayıların dostluğundan bahsedilmektedir.

7.1.3. Duyarlılık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu çağda yaşanan sorunlar, insanların duyarlı olmasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Duyarlı bir insan sorumluluklarını bilen, çevresine katkıda bulunan, başkalarının duygu ve düşüncelerine değer veren kişiler olduğu söylenebilir (Aksoy, 2016). “İMBÖ” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Haklısın. Haklısın. Çok haklısın ya... Gene de acı hayvancıklarına. İncitme, üzme. Onları da analar doğurdu. Hoş tut öküzlerini (Cılga, 1995, s. 8).

“Ayıışıği Sirk” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Zavallı ayçiçeklerim. Kuyuda hiç su kalmamış. Benim güzel ayçiçeklerim, bu sıcak havada kuruyup gideceksiniz. Keşke biraz yağmur yağsa da canlanırseniz. Hey bulut, hey bulut, biraz yağmur yağdıramaz mısın? Ayçiçeklerim kuruyacaklar ne olur! Duymuyorum. Hey bulut. (Ayçiçeklerinin arasında sahne arakasına doğru giderek seslenmeye devam eder.).Hey bulut... (Kırıkkalp, 2013, s. 48).

Po, bak arkadaşları rahatsız ediyorsun. Hadi canım kardeşim gidelim(Kırıkkalp, 2013, s. 59).

“İMBÖ”de hayvanlara iyi davranma konusunda duyarlılık sergilenmektedir. “Ayıışıği Sirk”nde ana karakterlerden biri olan Po çok duyarlı birisidir. Bu nedenle eserin genelinde duyarlılık karakteri görülmektedir.

7.1.4. Öz Denetim İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bireylerin düşünerek hareket etmesinde, kendi eylemlerinin sonuçlarına razı olmasında, bir hatası olduğunda af dilemesinde, dış görünümüne ve sözlerine dikkat etmesinde öz denetim değeri etkilidir (Bilgin, 2017). Bu yönüyle öz denetim bireylerin yaşamlarında sahip olmaları gereken değerlerin başında gelmektedir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Üzgün ve pişmandır).Özür dilerim. Çok özür dilerim Ben hiçbir canlının, güçsüzleştiğinde, hastalandığında ya da yaşlandığında terk edilmesini istemezdim... Sirk’in geleceğini ve gösteriyi düşündüm için seni üzdüm. Lütfen gitme, çalışma istersen ama bizimle

ol. Bacağında ki yanığı iyileştiririz, bizimle kal. Sadece dostumuz olarak kal. Senden hiçbir şey istemiyorum. Lütfen gitme! Biz hepimiz seni çok seviyoruz. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 20).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Her istediğimi mekanik olarak gerçekleştirebilirim. İlerlemenin sonu yoktur! Her istediğimi gerçekleştirebilirim. Madem ilgileniyorsunuz, size nasıl yaptığımı göstereyim. (Yendt, 1988, s. 9).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

MUHTAR: İstemeseydik buraya gelir miydik? İstiyoruz. Öyle değil mi komşular?

BULUNANLAR: İstiyoruz... istiyoruz... (Cılga, 1995, s. 21).

İmbölenir. Ben imbölenmeyi hak ettim. İstanbul görüşüm, çavuş oluşumdan çok çok şımarıdım. İstanbul’u da çok sevdim. Köyümü, köylülerimi beğenmez oldum. Hele hele en yakın arkadaşım, çocuğumun anası Elif’i beğenmezliğim çok kötüydü. Onu çok üzdüm. Komşuları da çok üzdüm. Ben imbölenmeyi hak ettim komşular... (Cılga, 1995, s. 39).

“Sihirli Sirk”te yaptığı hata nedeniyle özür dileme, “Tiyatro Makinası”nda yapabileceklerinin farkında olma, “İMBÖ”de kişilerin kendi davranışlarını kendilerinin yönlendirmesi ve özeleştiri yapma durumları yer almaktadır.

7.1.5. Sevgi ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Sevgi birçok değerın ilişkili olduğu bir değerdir. Kişilerin sevdikleri şeylerle mutlu, sevgi ile yaptıkları işlerde başarılı olduğu, sevdiği kişiler veya şeyler için fedâkarlık yaptığı, sevdiklerine vefa duygusu besledikleri ifade edilebilir (TDK, 2018).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ey güzel güneş! Sevdiğim bütün çiçekler pırıl pırıl parlıyor bak. Senin ışığınla canlanıyor bütün renkler! (Çiçek toplar.).Biraz melisa, biraz yasemin, birazcık da papatya... Hah işte birazcık da lavanta. Sanırım bu kadarı yeterli. Annemin istediklerinin hepsinden topladım. Artık eve dönme vakti geldi (Gülebenzer, 2010, s. 3).

Çünkü o kadar o zor bir şeyi gerçekleştirdin ki. Birbirleriyle savaşmaktan asla vazgeçmeyen bu iki ülkeyi sevgi içinde birleştirdin ve çocukları kurtardın. (Gülebenzer, 2010, s. 36).

“Ayıışıği Sirkî” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Sakın üzölmeyin. Ben şimdi onları yanımıza getiririm. Ayyy ne kadar tatlılar. (Yavruları sevmeye başlar.)(Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Evet benim. Büyük emeklerle yetiştirdim bu güzelim ayçiçeklerini. Onların böyle boyun bükük durması beni çok üzüyor(Kırıkkalp, 2013, s. 52).

Ne ilginç insanlar var. (Ayçiçeklerine doğru yürüyerek.).Canlandığımızı o kadar mutlu oldum ki benim güzel çiçeklerim... (Sözlerine devam ederken sahne ışığı yavaş yavaş kararır.).(Kırıkkalp, 2013, s. 57).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Biz matematiğı çok severiz. Matematik keşiflerle dolu eğlenceli bir yolculuktur. (Saraç, 2016, s. 11).

Size çok teşekkür ederim. Özellikle sana Üçgen. Sayenizde matematiğı sevmeye başladım.

Matematik gerçekten ne kadar eğlenceliymiş. Öğretmenim haklıymış. Keşiflerle dolu eğlenceli bir yolculuk! Matematiğı bir gün seviyor olacağım hiç aklıma gelmezdi bundan sonra problemlerdeki X’i zevkle bulacağım. Bu kadar matematik çalıştığıma göre şimdi oyun zamanı (Saraç, 2016, s. 19).

“Savaş Çiçekleri”nde kurallara uyma ile ilgili sorumluluk örnekleri bulunmaktadır. “Ayıışıği Sirkî”nde karakterler sorumluluk düşüncesi içinde hareket etmektedir. “Sayı Dedektifleri”nde Sırma X’i bulma sorumluluğunu taşımaktadır. “Sihirli Keman”da aldığı işi zamanında bitirme, görevlerini yerine getirme davranışları sergilenmektedir. “Savaş Çiçekleri”nde kurallara uyma ile ilgili sorumluluk örnekleri bulunmaktadır.

7.1.6. Yardımseverlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Her bireyin eksik olan bir yönü, tamamlanması gereken bir ihtiyacı bulunabilir. Bu tür durumlarda insanların paylaşma, işbirliğı yapma gibi davranışları sergiledikleri görölmektedir (Aslan, 2017). Bu davranışların temelinde yardımseverlik değeri olduğu söylenebilir.

“Ayıışığı Sirki” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Po: Uyandırdım diye kızma bana ne olur. Senin yardımına ihtiyacımız var.

Bulut: Yardım mı? Genç soytarı sana nasıl yardımcı olabilirim?

Po: Hemen altımızda ki tarlada ayçiçekleri susuzluktan kurumak üzere. Biraz yağmur yağdırabilir misin?

Bulut: Tabi ki. Ama bir şartla sana yardımcı olurum.

Po: Ne istersen yaparım.

Bulut: Elinde tuttuğun şemsiyeyi Yaşlı Krala ihtiyacı olduğunda kullanması için ben vermişim. Onu bana geri iade edersen bende isteğini yapabilir.

Po: Tabi ki veririm.

Bo: Böylece bende şemsiyeyi ihtiyacı olacak başka birine verebilirim.

Po: Ama aşağı inmek için şemsiyeye ihtiyacım var. Aşağı indiğimde sana versem olur mu?

Bulut: Tabi ki olur. (Gülerek.).Sen kuş değilsin ki süzülerek aşağı inersin. (Kırıkkalp, 2013, s. 54).

O yardımları siz hak ettiniz. Hepinize çok teşekkür ederim dostlarım. Şimdi sirkimize dönüp muhteşem bir gösteri başlatmaya ne dersiniz? (Kırıkkalp, 2013, s. 73).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Otur kardeşim! Otur da biraz dinlen, o asil yüzün yorgun görünüyor. (Fumiya’ya).Hanım, soğuk bir şeyler getir de, konuşumuza sunalım. (Atiyeh, 1970, s. 6).

Şey... Süleyman’a verdim. Hani şu batı kapısındaki dilenciye. Çok kötü bir durumdaydı, çok ihtiyacı vardı, ben de verdim(Atiyeh, 1970, s. 8).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Haydi yardım edin bana da kapı ile pencere arasına koyalım (Charpentier, 1990, s. 6).

(Cebinden para çıkarır).Al bu parayı, benden armağan sana. İlk aletini alman için... (Cebinden biraz daha para çıkarır).Bunu da al. Kendine kocaman bir mendil al hemen... (Charpentier, 1990, s. 8).

Sonra bu evin kapısı her Tanrı misafirine açıktır... (Charpentier, 1990, s. 22).

Bana yardım et de sandığı şöyle ortaya çekelim... (Charpentier, 1990, s. 18).

Yardımsverlik değerine en fazla rastlanan eser “Ayıışı Sirk”dir. Ayıışı Sirk’nde bulunan Po karakteri çok yardımsverdir. Po’nun yardım ettiğı bütün karakterler de Po’ya yardım etmektedir. “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de Ali Baba evine gelen misafirlerine yardım etmektedir. “Sihirli Keman”da çocuğı görevini yerine getirmesine yardım edilmekte, misafirperverlik örneğı gösterilmektedir.

7.2. Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Tiyatro Oyunlarının Türkçe Öğretimine Katkısı İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Devlet Tiyatrolarında 2016- 2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bulunan atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler, yansıma kelimeler incelenmiştir.

Tablo 2: Türkçeye Katkı

Türkçe’ye Katkı	Çocuk Tiyatro Oyunları									
	Sihirli Sirk	Tiyatro Makinesi	İMBÖ	Sihirli Köpek	Savaş Çiçekleri	Ayıışı Sirk	Ali Baba ve Kırk Haramiler	Sayı Dedektifleri	Sihirli Keman	Toplam
Atasözü	0	1	2	1	0	0	0	0	0	4
Deyim	15	18	62	29	15	53	40	5	8	245
İkileme	8	13	18	44	14	31	51	4	34	217
Kalıp Söz	22	18	29	20	3	72	47	13	4	228
Yansıma Sözcük	5	21	1	12	4	35	9	0	14	101
Toplam Bulgu	50	71	112	106	36	191	147	22	60	795

Tablo 2’den hareketle 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında 4 atasözü, 260 deyim, 217 ikileme, 228 kalıp söz, 101 yansıma sözcük bulunduğu anlaşılmaktadır. En fazla bulgu deyim, en az bulgu ise atasözüne aittir. Deyim, ikileme ve kalıp

sözlerin toplam bulguları birbirine yakındır. Toplam bulgular incelendiğinde toplamda “Sihirli Sirk”te 50, “Tiyatro Makinesi”nde 71, “İMBÖ”de 112, “Sihirli Köpek”te 106, “Savaş Çiçekleri”nde 36, “Ayıışığı Sirk”nde 191, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 147, “Sayı Dedektifleri”nde 22, “Sihirli “60 bulgu bulunmaktadır. En fazla bulgunun 191 bulgu ile “Ayıışığı Sirk”nde yer aldığı görülmektedir. En az bulgunun ise 22 bulgu ile “Sayı Dedektifleri”nde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2’ye göre atasözleri sadece 3 çocuk tiyatrosu oyununda vardır. “Ayıışığı Sirk”, “Sihirli Sirk” ve “Sayı Dedektifleri”nde en fazla kalıp sözler kullanılmıştır. “Savaş Çiçekleri” ve “İMBÖ”de deyimler diğerlerine göre daha fazla kullanılmıştır. “Sihirli Köpek”, “Ali Baba ve Kırk Haramiler” ve “Sihirli Keman”da ikilemeler en çok bulunan bulgulardır. “Tiyatro Makinesi”nde yansıma sözcüklerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

7.2.1. Atasözleri

Geçmişte yaşanmış olaylar sonucu oluşmuş deneyimleri içeren, öğüt anlamı taşıyan, Türkçenin zenginliğini gösteren, cümle biçimindeki dil yapısı olan atasözleri Bilgin (2006, s. 63)’e göre, “Uzun gözlem ve deneyimlere dayanan yargıları, genel bir kural, bilgece bir düşünce ya da öğüt olarak yansıtan ve halkın ortak kullanımına giren kalıplaşmış özlü sözlerdir.” Atasözleri, çok eski zamanlarda yaşamış insanların deneyimleri sonucu oluşmuş, bir nasihat içeren cümle hâlinde olan kalıplaşmış ifadeler olarak tanımlanabilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi sonucunda deyimlerle ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda atasözleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yangın olmayan yerden duman çıkmaz! (Yendt, 1988, s. 1).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda atasözleri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Kıratın yanında duran, ya huyundan ya suyundan almırmış. (Cılga, 1995, s.19).

Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp. (Cılga, 1995, s. 38).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda atasözleri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ama son gülen iyi gülermiş. (Aycıl, 2001, s. 18).

Tablo 3: Türkçeye Katkı Atasözleri

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı atasözleri sayısı
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0	0
Ayıışığı Sirk	0	0
İMBÖ	2	2
Savaş Çiçekleri	0	0
Sayı Dedektifleri	0	0
Sihirli Keman	0	0
Sihirli Köpek	1	1
Sihirli Sirk	0	0
Tiyatro Makinesi	1	1
TOPLAM	4	4

Tablo 3’te “İMBÖ”de 2, “Sihirli Köpek”te 1 ve “Tiyatro Makinesi”nde 1 atasözünün kullanıldığı görülmektedir. En fazla atasözünün “İMBÖ”de kullanıldığı; “Ali Baba ve Kırk Haramiler”, “Ayıışığı Sirk”, “Savaş Çiçekleri”, “Sayı Dedektifleri”, “Sihirli Keman”, “Sihirli Sirk” adlı çocuk oyunlarında ise hiç kullanılmadığı belirlenmiştir. Kullanılan atasözlerinin hepsi birbirinden farklıdır. Atasözlerinin incelenen çocuk tiyatro oyunlarında çok az kullanıldığı söylenebilir.

7.2.2. Deyimler

Dilin zenginliğinin göstergelerinden biri de deyimlerdir. Türkçenin deyimler açısından zengin bir dil olduğu söylenebilir. Deyimler eski zamanlardan günümüze kadar varlığını koruyan, içerdiği farklı anlamlarla ifadeyi güçlendiren dil unsurları olarak tanımlanabilir. TDK (2015, s. 517)’ye göre mecaz anlam içerebilen, dikkat çekici bir anlamı olan kalıplaşmış kelime grubudur.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi sonucunda deyimlerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda deyimlerle ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... kullananların yaşamına ve eğlencesine yenik düştük.(Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

Gündüzki gösteride elinden geleni yap, yoksa...(Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

Nefes kesen danslarla(Okumuş ve Karaman, 2016, s. 7).

Ruhunuzu okşarız(Okumuş ve Karaman, 2016, s.7).

Rüyalara dalarız. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 7).

... aklınızı başınızdan alacak Magic Adam sizlerle...(Okumuş ve Karaman, 2016,s. 8).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda deyimlerle ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tiyatro makinası karanlığa gömülmüştür (Yendt, 1988, s. 1).

Kafam karıştı (Yendt, 1988, s. 2).

Biliyorsun elinden hiç bir şey gelmez. (Yendt, 1988, s. 3).

Bir şemsiyeye dünyaları veririm (Yendt, 1988, s. 3).

Kozmonatlar aya sahip çıktı (Yendt, 1988, s. 6).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Aklını mı oynattın? (Cılga, 1995, s. 3).

Gözlerim yaşardı gülmekten... (Cılga, 1995, s. 3).

...kendini İstanbulluyla bir tutmaya kalkışıyor. (Cılga, 1995, s. 3).

...o güzelim kadınların burun direğini kırarsın. (Cılga, 1995, s. 3).

Alacağın olsun çenesi düşük kadın. (Cılga, 1995, s. 4).

... Meraktan çatlayacağım. (Cılga, 1995, s. 6).

Bu Mualla Hanımefendinin gücüne gitmez mi? (Cılga, 1995, s. 6).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... elimden bir şey gelmiyor. (Aycıl, 2001, s. 4).

Şimdi de yolum buraya düştü. (Aycıl, 2001, s. 4).

Soyar soğana çeviririz. (Aycıl, 2001, s. 5).

Etrafı kolaçan eder. (Aycıl, 2001, s. 6).

Aklınızı kullanın biraz fırladılar. (Aycıl, 2001, s. 7).

Kafan fena hâlde karışmış. (Aycıl, 2001, s. 8).

Canım istemiyor. (Aycıl, 2001, s. 12).

Kitap okumayı da sıkıcı bulur. (Aycıl, 2001, s. 12).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hiç kimse sizinle boy ölçüşemez... (Gülebenzer, 2010, s. 7).

...onların burunlarından fitil fitil getireceğiz! (Gülebenzer, 2010, s. 9).

Bu kez çok ileri gittin Tintin!. (Gülebenzer, 2010, s. 15).

Ayağa kalkarak sabırsızca bir aşağı bir yukarı gezinmeye başlar. (Gülebenzer, 2010, s. 16).

...derin bir arzuyla iç çeker. (Gülebenzer, 2010, s. 18).

...adeta mest olmuştur. (Gülebenzer, 2010, s. 18).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Seyircilere de bu kadar rezil olmayacağız. (Kırıkkalp, 2013, s. 5).

Hadi Bo biz de hemen yola koyulalım. (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

Önce hazırlık yapıp bavullarımızı hazırlamalıyız. (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

Patron bu kargalar canımı sıkmaya başladı. (Kırıkkalp, 2013, s. 8).

Hah, bu eski bisiklet iş görür belki. (Kırıkkalp, 2013, s. 8).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... yatarak o da uykuya dalar (Atiyeh, 1970, s. 2).

Rahatına bak...(Atiyeh, 1970, s. 3).

Rahat vermiyorsun ki düşüneyim.(Atiyeh, 1970, s. 3).

Dili yanmıştır...(Atiyeh, 1970, s. 3).

Katıla katıla gülmekte...(Atiyeh, 1970, s. 4).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bunca emeğim boşuna mı gidecek. (Saraç, 2016, s. 9).

... hemen yola çıkmalıyım. (Saraç, 2016, s. 9).

Elimden geleni yapacağım. (Saraç, 2016, s. 11).

Burayı cennete çevirmişsiniz. (Saraç, 2016, s. 18).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Nedense bir türlü elim değmedi, onları bitiririm. (Charpentier, 1990, s. 9).

Bir anlam veremez. (Charpentier, 1990, s. 13).

... hiçbir şey yapmadığın hâlde nutuk atıyorsun... (Charpentier, 1990, s. 14).

İşe koyulurlar. (Charpentier, 1990, s. 15).

Adeta dili tutulmuştur. (Charpentier, 1990, s. 21)

Tablo 4: Türkçeye Katkı: Deyimler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı deyimlerin sayısı
Sihirli Sirk	15	13
Tiyatro Makinesi	18	18
İMBÖ	62	49
Sihirli Köpek	29	27
Savaş Çiçekleri	15	14
Ayıışığı Sirk	53	43
Ali Baba ve Kırk Haramiler	40	37
Sayı Dedektifleri	5	4
Sihirli Keman	8	8
TOPLAM	245	213

Tablo 4’te “Sihirli Sirk”te 15, “Tiyatro Makinesi”nde 18, “İMBÖ”de 62, “Sihirli Köpek”te 29, “Savaş Çiçekleri”nde 15, “Ayıışığı Sirk”nde 53, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 40, “Sayı Dedektifleri”nde 5, “Sihirli Keman”da 8 deyim kullanıldığı; birbirinden farklı deyimlerin sayısının ise “Sihirli Sirk”te 13, “Tiyatro Makinesi”nde 18, “İMBÖ”de 49, “Sihirli Köpek”te 27, “Savaş Çiçekleri”nde 14, “Ayıışığı Sirk”nde 43, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 37, “Sayı Dedektifleri”nde 4, “Sihirli Keman”da 8 olduğu belirlenmiştir. Toplamda kullanılan deyim sayısı 245, birbirinden farklı kullanılan deyim sayısı ise 213’tür. En fazla deyim “İMBÖ” adlı oyunda , en az deyim “Sayı Dedektifleri”nde yer aldığı belirlenmiştir. “Tiyatro Makinesi” ve “Sihirli Keman” adlı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan tüm deyimlerin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Tablo 4’ten yola çıkarak 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında deyimlere sıkça yer verildiği ifade edilebilir.

7.2.3. İkilemeler

Türkçenin zenginliğini gösteren unsurlardan biri olan ikileme bazı kelimelerin yan yana getirilmesi yoluyla oluştuğu ifade edilebilir. Aşçı (2015, s. 223)’ya göre ikilemeler anlamı kuvvetlendiren, sözün etkisini çoğaltan, kavramların yorumlanmasını sağlayan, söyleyişe uyum katan, metnin diline kendine özgülük veren söz gruplarıdır.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi sonucunda ikilemelerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda deyimlerle ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... yakalamaya çalışan bir kaçmaca-kovalamacı... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 12).

Magic Adam Babuç ve Petit’e sinirli sinirli bakar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 17).

Saçma sapan alkışlar ve çıkar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 19).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda ikilemelerle ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Robotların kesik kesik... (Yendt, 1988, s. 11).

Sonunda gürültü patırtıya dönüşür. (Yendt, 1988, s. 11).

Etiyle kaniyla, yüreğiyle insanlar. (Yendt, 1988, s. 12).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Eyvah ki eyvah. (Cılga, 1995, s. 20).

Kapı kapı dolaşıyordur. (Cılga, 1995, s. 26).

Benim dediklerim bir bir çıkıyor. (Cılga, 1995, s. 27).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bu arada Hakan sıkıntılı sıkıntılı... (Aycıl, 2001, s. 13).

... Köpeğe sıkı sıkı sarılır. (Aycıl, 2001, s. 15).

Hızlı hızlı yaklaşır. (Aycıl, 2001, s. 16).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... esir çocukların haddi hesabı yok. (Gülebenzer, 2010, s. 19).

Bahçe sade toz toprak hâline gelmiş. (Gülebenzer, 2010, s. 23).

Gitti işte tıpış tıpış. (Gülebenzer, 2010, s. 24).

“Ayıışıği Sirk” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ejderha sesi duyar duymaz... (Kırıkkalp, 2013, s. 43).

Tamam sakin sakin. (Kırıkkalp, 2013, s. 46).

Hâla kalbim güm güm atıyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 49).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Mercan’la göz göze gelince...(Atiyeh, 1970, s. 20).

Bırak bu saçma sapan sözleri...(Atiyeh, 1970, s. 22).

... fiçının içine ayrı ayrı girip...(Atiyeh, 1970, s. 24).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Şaşkın şakin etrafa bakınır. (Saraç, 2016, s. 10).

Bu uçsuz bucaksız ıssız çölde seni kimse duyamaz. (Saraç, 2016, s. 12).

Ne diyorsun Ninja Minja? (Saraç, 2016, s. 12).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

...hoplaya zıplaya dört yana dağılırlar. (Charpentier, 1990, s. 16).

Derken ellerinde pırl pırl bıçakları... (Charpentier, 1990, s. 16).

Tablo 5: Türkçeye Katkı İkilemeler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı ikilemelerin sayısı
Sihirli Sirk	8	8
Tiyatro Makinesi	13	11
İMBÖ	18	18
Sihirli Köpek	44	31
Savaş Çiçekleri	14	11
Ayıışıği Sirk	31	20
Ali Baba ve Kırk Haramiler	51	34
Sayı Dedektifleri	4	4
Sihirli Keman	34	25
TOPLAM	217	162

Tablo 5’te “Sihirli Sirk”te 8, “Tiyatro Makinesi”nde 13, “İMBÖ”de 18, “Sihirli Köpek”te 44, “Savaş Çiçekleri”nde 14, “Ayıışıği Sirk”nde 31, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 51, “Sayı Dedektifleri”nde 4, “Sihirli Keman”da 34 ikileme bulunmaktadır. Birbirinden farklı ikilemelerin sayısı ise “Sihirli Sirk”te 8, “Tiyatro Makinesi”nde 11, “İMBÖ”de 18, “Sihirli

Köpek”te 31, “Savaş Çiçekleri”nde 11, “Ayıışı Sirk”nde 20, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 34, “Sayı Dedektifleri”nde 4, “Sihirli Keman”da 25’tir. İkilemelerin en çok kullanıldığı çocuk tiyatro oyunu “Ali Baba ve Kırk Haramiler”dir. İkilemelerin en az kullanıldığı çocuk tiyatro oyunu ise “Sayı Dedektifleri”dir. “Sihirli Sirk”, “İMBÖ” ve “Sayı Dedektifleri” adlı oyunlarda yer alan bütün ikilemeler birbirinden farklıdır. Tablo 22’ye bakarak bazı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan ikilemelerin tekrarlandığı söylenebilir.

2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyaroları’nda oynanan çocuk oyunlarında ikilemelerin sıkça kullanıldığı ifade edilebilir. Tablo 5’te gösterilen değerlere göre toplamda 217, birbirinden farklı 162 ikilemenin incelenen eserlerde bulunduğu ifade edilebilir.

7.2.4. Kalıp Sözcükler

Kalıp sözcükler günlük hayatta sık sık kullanılan ifadelerdendir. Bu yönüyle dil öğretiminde öneminin büyük olduğu söylenebilir. Aksan (1996, s. 190)’a göre kalıp sözcükler deyimler ve atasözleri gibi Türk milletinin kültürünü yansıtmakta, inanç, örf ve adetleri göstermektedir. Günümüzde dil öğretiminde kalıp sözcüklere önem verilmektedir. Bunun sebebi kalıp sözcüklere bütün dillerde insan ilişkilerinde ihtiyaç duyulması ve kültürün bir parçası olmak için bilinmesi gereken kelimeler olarak görülmesindedir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda kalıp sözcüklere ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Müjdeler olsun, Müjdeler olsun! (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 3).

Özür dilerim, sevgili seyirciler (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 3).

Sevgili seyirciler (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 4).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda kalıp sözcükler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... aç aça gülme, Allahını seversen. (Cılga, 1995, s. 4).

Uy sırtıum! Allahından bul e mi? (Cılga, 1995, s. 4).

Alacağın olsun pis kadın. (Cılga, 1995, s. 4).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda kalıp sözcükler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Memnun oldum. (Aycıl, 2001, s. 4).

Teşekkür ederim. (Aycıl, 2001, s. 4).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yaşasın! (Gülebenzer, 2010, s. 6).

Lütfen lütfen... (Gülebenzer, 2010, s. 22).

“Ayıışığı Sirkisi” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Aferin sana güzel kardeşim. (Kırıkkalp, 2013, s. 12).

Görüşürüz güzel kargalar. (Kırıkkalp, 2013, s. 12).

Merhaba arkadaşım. (Kırıkkalp, 2013, s. 13).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Allah’ım sen bilirsin! (Atiyeh, 1970, s. 3).

Ya Allah! (Atiyeh, 1970, s. 4).

Hoş geldin, sefalar getirdin. (Atiyeh, 1970, s. 5).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yeter artık! (Saraç, 2016, s. 1).

Yok artık, daha neler...(Saraç, 2016, s. 3).

Kusura bakma. (Saraç, 2016, s. 3).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hay Allah! Sen okuyabilir misin Jacqnes? . (Charpentier, 1990,s. 6).

Hay Allah iyiliğini versin, Pierrot. (Charpentier, 1990, s. 12).

Vay canına... (Charpentier, 1990, s. 12).

Tablo 6: Türkçeye Katkı Kalıp Sözler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı kalıp sözlerin sayısı
Sihirli Sirk	22	10
Tiyatro Makinesi	18	10
İMBÖ	29	26
Sihirli Köpek	20	12
Savaş Çiçekleri	3	2

Ayıışığı Sirkı	72	24
Ali Baba ve Kırk Haramiler	47	29
Sayı Dedektifleri	13	11
Sihirli Keman	4	3
TOPLAM	228	127

Tablo 6’da “Sihirli Sirk”te 22, “Tiyatro Makinesi”nde 18, “İMBÖ”de 29, “Sihirli Köpek”te 20, “Savaş Çiçekleri”nde 3, “Ayıışığı Sirkı”nde 72, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 47, “Sayı Dedektifleri”nde 13, “Sihirli Keman”da 4; birbirinden farklı “Sihirli Sirk”te 10, “Tiyatro Makinesi”nde 10, “İMBÖ”de 26, “Sihirli Köpek”te 12, “Savaş Çiçekleri”nde 2, “Ayıışığı Sirkı”nde 24, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 29, “Sayı Dedektifleri”nde 11, “Sihirli Keman”da 3 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. En fazla kalıp söz “Ayıışığı Sirkı”nde, en az kalıp söz ise “Savaş Çiçekleri”nde bulunmaktadır. Birbirinden farklı en fazla kalıp söz “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de yer almaktadır.

Tablo 6’ya bakıldığında 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunları toplamda 228, birbirinden farklı 127 kalıp söz içermektedir. Bazı kalıp sözlerin birkaç defa oyunlarda yinelendiği söylenebilir. 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının kalıp sözler yönünden zengin olduğu ifade edilebilir.

7.2.5. Yansıma Kelimeler

Yansıma kelimelerin Türkçe’nin ne kadar zengin bir dil olduğunun göstergelerinden biri olduğu ifade edilebilir. Yansıma kelimelerle ilgili Zülfikar (1995) en geniş çalışmalardan birini ortaya koymuştur. Zülfikar (1995, s. 6)’a göre doğadaki eylemlerin, doğanın bir parçası olan insanların, hayvanların dışarıya verdikleri sesler benzetme yoluyla isimlendirilmek istenmiştir. Bu isimlendirme yapılırken Türkçenin yapı özelliklerine uyum sağlayarak genelde tek heceli ve yalın şekilde yansıma kelimeler ortaya çıkmıştır.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeleri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... bir ileri bir geri mırıldanarak... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 2).

(Fısıldayarak).gösteriye çıkıyoruz diye olabilir mi? (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 9).

...beklenmedik bir değişkenlikle, horlamaya başlar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 10).

“Tiyatro Makinesi” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeleri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

.....elindeki mandolini tingirdatır (Yendt, 1988, s. 1).

Aya bakıp da ulumaktan vazgeç (Yendt, 1988, s. 3).

...sağır edici bir gök gürültüsünden sonra çalışmaya başlar (Yendt, 1988, s. 3).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda yansıma ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tık! Tık! Tık! (Cılga, 1995, s. 6).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeleri ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Aklınızı kullanın biraz fırıldaklar! (Aycıl, 2001, s. 7).

Fırt diye çiçek vermedi mi? (Aycıl, 2001, s. 7).

Ben sadece havlama duydum. (Aycıl, 2001, s. 7).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Zumzum horlar. (Gülebenzer, 2010, s. 7).

Bu gürültü de ne? (Gülebenzer, 2010, s. 8).

Bir gonk sesi duyulur. (Gülebenzer, 2010, s. 19).

“Ayışığı Sirkî” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Miyav, miyavv. (Kırıkkalp, 2013, s. 15).

Vızzzz, vızzzz... (Kırıkkalp, 2013, s. 15).

Ne mırıldanıyorsun kendi kendine. (Kırıkkalp, 2013, s. 39).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeler ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hud-Hud da sanki onun horlamasının bir eko’su gibi horlar. (Atiyeh, 1970, s. 1).

Ali Baba, kıkır kıkır güler... (Atiyeh, 1970, s. 2).

... gök gürültüsünü andıran bir sesle bağırır. (Atiyeh, 1970, s. 13).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda yansıma ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır.

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda yansıma ile ilgili tespit edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Neşe içinde hoplamak, zıplamak (Charpentier, 1990, s. 1).

Bir şeyler mırıldanmaya çalışır, vazgeçer. (Charpentier, 1990, s. 11).

Önce dikiş faslı, gürültü etmemek gerek. (Charpentier, 1990, s. 12).

Tablo 7:Türkçeye Katkı Yansıma Kelimeler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı yansıma sözcüklerin sayısı
Sihirli Sirk	5	5
Tiyatro Makinesi	21	11
İMBÖ	1	1
Sihirli Köpek	12	9
Savaş Çiçekleri	4	4
Ayıışığı Sirki	35	9
Ali Baba ve Kırk Haramiler	9	6
Sayı Dedektifleri	0	0
Sihirli Keman	14	6
TOPLAM	101	51

Tablo 7’den yola çıkarak “Sihirli Sirk”te 5, “Tiyatro Makinesi”nde 21, “İMBÖ”de 1, “Sihirli Köpek”te 12, “Savaş Çiçekleri”nde 4, “Ayıışığı Sirki”nde 35, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 9, “Sihirli Keman”da 14; birbirinden farklı “Sihirli Sirk”te 5, “Tiyatro Makinesi”nde 11, “İMBÖ”de 1, “Sihirli Köpek”te 9, “Savaş Çiçekleri”nde 4, “Ayıışığı Sirki”nde 9, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”de 6, “Sihirli Keman”da 6 yansıma sözcük bulunmaktadır. En fazla yansıma sözcük “Ayıışığı Sirki”ndedir. Birbirinden farklı en fazla yansıma sözcüğün olduğu eser ise “Tiyatro Makinesi”dir. “Sayı Dedektifleri”nde hiç yansıma sözcük kullanılmamıştır.

Tablo 7 incelendiğinde 2016- 2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının toplamda 101, birbirinden farklı 51 yansıma kelimeyi içerdiği söylenebilir. Bu oyunlarda bulunan yansıma kelimelerin çoğunun tekrarlandığı ve yansıma kelimelere sıkça yer verildiği ifade edilebilir.

8. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde tartışma, sonuç ve öneriler başlıklarına yer verilmiştir.

8.1. Tartışma

Bu bölümde bu çalışmaya benzer ve yakın diğer çalışmalarda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar birlikte değerlendirilmiş, bu çalışmaya ait toplu sonuçlar ve öneriler verilmiştir.

Bu çalışmaya en yakın ve kapsamlı çalışma olan Kaya (2012) “Emine Işınsoy’un Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde, Emine Işınsoy’un Türkçe ve değer eğitimine katkıda bulunabilecek romanları analiz

edilmiştir. Emine Işınsu'nun romanlarının değerler eğitiminde ve Türkçe öğretiminde üslup ve içerik açısından ortaokul öğrencilerinin okuması gereken kitaplar olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmaya yakın başka bir çalışma da Kuru (2016) tarafından yapılmıştır. “Ayşe Yamaç’ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde doküman incelmeleri yöntemini kullanarak çocuk edebiyatı yazarlarından olan Ayşe Yamaç’ın eserlerini değerler eğitimi ve dil zenginliğini ortaya çıkarmayı amaçlanmıştır. Ortaya çıkan bulgulara göre Ayşe Yamaç’ın eserlerinin değerler eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle Ayşe Yamaç’ın eserlerinin öğretmen, anne, baba ve çocuklara önerilebileceği ifade edilmektedir.

Değerler eğitimi açısından Ayşe Yamaç’ın eserleriyle 2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro oyunları karşılaştırıldığında incelenen eserlerde aile birliğine önem verme değerinin az yer aldığı ifade edilebilir. Sevgi değerinin incelenen eserlerde sık sık rastlandığı belirtilebilir. “Ayşe Yamaç’ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde olduğu gibi bu çalışmada da Türkçeye katkı açısından incelenen eserlerde atasözlerinin en az, deyimlerin en fazla yer aldığı söylenebilir.

Kumbasar (2011), tarafından hazırlanan “Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında betimsel nitelikte tarama modelini kullanarak Muzaffer İzgü’nün 1971-2003 yılları arasında yayımlanan 13-18 yaş grubu için uygun olduğu düşünülen 12 romanı değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda romanlarda en fazla sevgi değerine rastlamakla birlikte sevgi değerini sırasıyla saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizlik değerlerinin takip ettiğini tespit etmiştir.

“Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında tutumlu olma değerine az rastlanılmıştır. Bu çalışmada ise tasarruf değerine hiç rastlanmamıştır.

Yılmaz (2015), “Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında betimsel nitelikte genel tarama modeli kullanılarak Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun 1996-2005 yılları arasında yayımlanan biri öykü seçkisi olan altı kitaptaki 60 öykü öykülerini değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda öykülerde en fazla aile kurumuna ve birliğine önem verme değerinin olduğunu tespit etmiştir.

“Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında en az rastlanan değerlerden olan vatanseverlik değerine bu çalışmada incelenen eserlerde rastlanmamıştır.

Çalışkan (2016), “İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, MEB ilköğretim okulları için belirlenen 100 temel eser içinde yer alan dünya edebiyatına ait 30 eserde yer alan değerlerin tarama yöntemi kullanılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışması sonucunda arkadaşlık ve aile değerlerinin öne çıktığını tespit etmiştir.

2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro oyunlarında, Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun öykülerinde ve ilköğretim 100 temel eser içerisinde yer alan dünya edebiyatına ait eserlerde öne çıkan değerlerden olan aile birliğine önem verme değeri pek az yer almaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının bazı değerlerin aktarılmasında yararlanılabilecek kaynaklar olduğu ifade edilebilir.

8.2. Sonuç

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının değerler eğitimi ve Türkçeye katkısı bakımından incelendiği bu çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

Değerler eğitimi bakımından;

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının bazılarının yoğun bir biçimde değer içerdiği görülmüştür. “Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman” adlı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan değerler sırasıyla şöyledir: duyarlılık 45, dayanışma 43, sorumluluk 41, öz denetim 40, sevgi 38, yardımseverlik 38, dostluk 26, bilimsellik 24, çalışkanlık 24, dürüstlük 16, eşitlik 15, sabır 14, adalet 13, özgürlük ve bağımsızlık 9, estetik 5, barış 3, saygı 2, aile birliğine önem verme 1. En fazla duyarlılık (45) değerine rastlanmıştır. Tasarruf ve vatanseverlik değerine rastlanmamıştır.

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında değerlerin kahramanların ağzından bazen birbirlerine doğrudan nasihat etmeleriyle, bazen de kahramanların söz, davranış ve yaşadıklarından örtük bir biçimde yer aldığı görülmektedir. Çocuk tiyatrosu hayatı çocukların yaşlarına uygun olarak sahnede eğlenceli bir şekilde sunulduğu bir yer olması, eğitsel bir yönünün olması, çocuğun kimlik oluşumuna katkısının olması açısından değerler eğitiminde kullanılabilecek eserlerdendir. İncelenen eserlerde de

duyarlılık, dayanışma, sorumluluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik, dostluk, bilimsellik, çalışkanlık değerlerine sık sık rastlanılması çocuk tiyatro oyunlarının değerler eğitimi açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Değerler eğitimi bakımından “İMBÖ” adlı oyunun konusunun dayanışma değeri üzerine kurulu olduğu söylenebilir. Dayanışma değerinin çocuklara benimsetilmesinde bu oyundan yararlanılabilir. Duyarlılık, öz denetim, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerine en fazla rastlanan eser “Ayışığı Sirk”dir. Bu yönüyle bu eserin değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu ifade edilebilir. Değerlerin en az yer aldığı eser “Sihirli Sirk”tir. “Sihirli Sirk” adlı eserde değerlere fazla rastlanılmaması nedeniyle değerler eğitiminde bu eserden yararlanılmasının pek faydalı olmayacağı söylenebilir.

İncelenen eserlerde aile birliğine önem verme, barış, estetik ve saygı değerlerine pek az rastlanılmıştır. Vatanseverlik ve tasarruf değerlerine ise hiç rastlanılmamıştır. Bu eserlerin değer çeşitliliği açısından zengin olmadığını; bu eserlerde duyarlılık, dayanışma, sorumluluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

Türkçeye katkısı bakımından;

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde yer aldığı görülmektedir. 4 atasözü, 245 deyim, 217 ikileme, 228 kalıp söz, 101 yansıma sözcük bulunduğu anlaşılmaktadır. En fazla bulgunun deyime, ikinci sırada ikilemeye, üçüncü sırada kalıp söze, dördüncü sırada yansıma sözcüklere ve son sırada atasözlerine ait olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu bulgulardan yola çıkarak eserlerde deyim, kalıp söz ve ikilemelerin sıkça kullanıldığı; atasözlerinin çok az kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

8.3. Öneriler

1. Değerler eğitiminde bazı değerleri yoğun bir şekilde içerdiği görülen 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarının kullanılmasının yararlı olacağı söylenebilir.

2. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında deyim, ikileme, yansıma sözcükler ve kalıp sözlerin sıkça yer alması bu eserlerden Türkçe öğretimi açısından faydalanılabileceğini gösterdiği ifade edilebilir.

3. Çocukların tiyatro oyunlarında oynamalarının onların özgüvenlerinin artmasında, üstlendiği rollerle gerçek hayatı daha iyi kavramasında, koordinasyon ve grup çalışması yeteneğinin gelişmesinde, kendi fikirlerini ifade edebilmeyi ve savunabilmeyi öğrenmesinde

yararlı olacağı söylenebilir. Bu nedenle çocukların tiyatro oyunlarında oynamalarının teşvik edilmesi önerilebilir.

4. Çocukların seviyelerine uygun oyunlarda rol almalarının onların kişilik gelişimini destekleyeceği ifade edilebilir. Dekor hazırlama, makyaj ve kostüm görevlerinde çocukların sorumluluk almaları onların grup çalışmasında koordineli bir biçimde çalışmayı öğrenmelerini sağlayacağı söylenebilir.

5. Devlet tiyatrolarında oynanan oyunlar dışında yerel olarak oynanan tiyatro oyunları da değerler eğitimi açısından incelenebilir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (1996), *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Z. (2016). Kültürlerarası iletişim eğitiminde öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık gelişimi öz değerlendirmeleri üzerine bir inceleme. *Selçuk İletişim*, 9 (3), 34-53.
- Altunbay, M. (2012). Dil öğreniminde ve öğretiminde tiyatronun kullanımı ve tiyatronun temel dil becerilerine katkısı (The Use Of Theatre In Teaching Of Language And The Contributions Of Theatre To Basic Language Skills). *Turkish Studies*, 7(4-II), 747-760.
- Aslan, S. (2017). An analysis of the tendency to tolerance and helpfulness attitude of 4th grade students in terms of certain variable. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 18(1), 163-175.
- Aşçı, U. D. (2015). İngiltere'deki Türkçe konuşan toplumun konuşma dilinde rastlanılan ikilemeler üzerine. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(37), 221-246.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgin, M. (2017). Ergenlerin beş faktör kişilik özelliği ile bilişsel esneklik ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62), 945-954.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak pusulası-ahlak ve değerler eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 temel eser içerisinde yer alan dünya edebiyatına ait eserlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilidüzgün, Ş. ve Kuyumcu, N. (2013). Türkçe derslerinde tiyatro metinlerinin işlevselliği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*, 2(2), 347-358.
- Erdem, M. D. (2005). Harezmi Türkçesinde ikilemeler ve yinelemeler üzerine. *Bilig*, 33, s. 189-225.
- Ersoy, A. (2010). İlköğretimde değer kazanımlarının incelenmesinde karikatür kullanımı: Dayanışma Değeri Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 79-103.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 89-110.
- Hançerlioğlu, O. (1996). *Toplumbilim sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Kaya, M. (2012). *Emine İşınsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuru, H. (2016). *Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- MEB (2018). Sosyal bilgiler öğretim programı. Ankara.
(<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf> adresinden 08.03.2018 tarihinde alınmıştır.)
- MEB(2018a). Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara.
(<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312239736T%C3%BCrk%C3%A7e%20C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202018.pdf> adresinden 08.03.2018 tarihinde alınmıştır.)
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- TDK. (2018a, Mayıs). *Deyimler ve atasözleri sözlüğü*. (<http://www.tdk.gov.tr> adresinden 20 Mayıs 2012 tarihinde erişildi.)
- Yılmaz, M. E. (2015). *Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun öykülerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yurtbaşı, M. (2013). *Sınıflandırılmış kavramlar sözlüğü*. İstanbul: Sartonet.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçede ses yansımaları kelimeler*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

İncelenen Eserlerin Kaynakları¹

- Atiyeh, V. (2006). *Ali Baba ve Kırk Haramiler*. (Çev. Can Gürzap). Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Aycıl, N. Ü. (2001). *Sihirli Köpek*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Charpentier, A. C. (1990). *Sihirli Keman*. (Çev. Hakan Tartan ve Türkan Dündar). Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Cılga, A. (1995). İMBÖ. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Gülebenzer, G. (2010). *Savaş Çiçekleri*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Kırıkkalp, M. H. (2013). *Ayıışığı Sirk*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Okumuş, Ö. A. ve Karaman, H. M. (2016). *Sihirli Sirk*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Saraç, Ö. (2016). *Sayı Dedektifleri*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

¹ Bu araştırmada incelenen eserler Ankara Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesi'nden temin edilmiştir. Eserlere ait ilgili tarihler Ankara Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesi'nden alınmıştır. Tiyatro metinleri tarihleri Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulda kabul edilen karar tarihidir.

Yendt, M. (1988). *Tiyatro Makinesi*. (Çev. Olcay Poyraz). Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Yılmaz, N. (2015). Dostluk(Philia) Nedir? *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 64-91.

Extended Abstract

One of the important factors which shapes the behaviours of the individuals in society is values. Societies make their own values by themselves. They ground on their cultures for it. From this aspect, values are the factors which transfer the culture and provide the progression of the culture. Gaining the cultural values is highly important for a healthy and happy social life. Because people can survive in rapidly changing world, they are adopted and beloved in the society and they can be successful when they live in accordance with the values of the society they live in.

Values are one of the important factors which have emerged as a result of the happened events from the past to present, transferred to the generations as a heritage, contribute to the order in society, prevent the society to deteriorate and socialize the individuals.

Values education whose importance is recognized better day by day is not only carried out through scheduled education by schools. Children's drama, one of the field of art which transfers the values, may gain some positive behaviours to children while entertaining the children. Therefore, it can be said that dramas have an important role in values education.

Since theatre is a field of art which has visual and audial aesthetic components, it has an important role in the transfer of the values. On one hand, children's dramas entertain the children, on the other hand, it can make some impressions on children for positive behaviours. Children can adopt the values in a drama that they watch with interest and enjoy into their lives and they can learn them.

The aim of this study is to examine the children's play played in state theaters in 2016-2017 in terms of values education and contribution to Turkish. This study is a descriptive study and was conducted using the document review method. The sample of this study forms the children's theater games called *Sihirli Sirk*, *Tiyatro Makinası*, *İMBÖ*, *Sihirli Köpek*, *Savaş Çiçekleri*, *Ayışığı Sirk*, *Ali Baba ve Kırk Haramiler*, *Sayı Dedektifleri*, *Sihirli Keman*.

This study is descriptive and it has been carried out using review model. In this study the values in dramas played in Turkish State Theatres and the contributions on Turkish education have been analyzed. According to Karasar (1999) review models are the ones which are used in studies aiming to describe the past or present situations with its present situation.

The following results have been obtained from this study in which the contributions of children's dramas in Turkish State Theatres in 2016-2017 season to values education and Turkish lessons are examined:

In Social Sciences Education Program, children theater plays have been examined according to a total of 21 values, including justice, caring for family unity, peace, science, hard work, solidarity, friendship, sensitivity, honesty, aesthetic, equality, self-control, freedom, patience, respect, love, responsibility, savings, patriotism, charity in terms of Values Education. It was determined that these values involved 397 times in the studied plays. In the plays examined, the most frequently found value is sensitivity (45), and the ones that are not found at all are the saving and the patriotism. The play *Ayışığı Sirk* contains the maximum values of 125, while the play *Sihirli Sirk* has the least values.

It can be seen that the values in children's dramas played in Turkish State Theatres in 2016-2017 season are included implicitly through the speeches of heroes sometimes by direct advices and sometimes by words, behaviours and experiences. Children's dramas are one of the works that can be used in values education in terms of the fact that life can be presented to children on stages suitable for their ages with fun, they have educational aspect and they contribute to the formation of children's identity. The fact that sensitivity, solidarity, responsibility, self-control, love, helpfulness, friendship, scientificness and sedulity are often observed in analyzed dramas indicates that children's dramas are important for values education.

It can be said that the plot of the drama called as *IMBO* is on solidarity. This drama can be utilized while adopting the solidarity to children. The values of solidarity, self-control, responsibility and helpfulness are observed most in the drama of *Ayışığı Sirk*. From this point of view, it can be said that

this drama is rich in values. The drama with the least value is Sihirli Sirk. It can be said that this drama will not be useful in values education since we do not observe values much in Sihirli Sirk.

In analyzed dramas the values of attaching importance to family unity, peace, aesthetic and respect are seldom observed. The values of patriotism and saving are never observed. It is possible to say that these dramas are not rich in values and the values of sensitivity, solidarity, responsibility, self-control, love, helpfulness stand out in these dramas.

In terms of contributions to Turkish;

Dramas have been analyzed in terms of proverbs, idioms, reduplications, routines and echoic words. Totally 795 findings have been found as a result of the review of 9 children's dramas. Idioms, reduplications, routines and echoic words are observed to be used much in children's dramas played in Turkish State Theatres in 2016-2017 season. We can see that there are 4 proverbs, 260 idioms, 217 reduplications, 228 routines and 101 echoic words. Therefore, we can see that the highest finding is idioms, the second one is reduplications, the third one is routines and the fourth one is proverbs. Basing upon these obtained findings, it is found out that idioms, routines and reduplications are much used; however, proverbs are less used in these dramas.

Based on all these findings, it is concluded that children theatre plays played in state theaters in the 2016-2017 season have a rich content in terms of values; they contain less amount of proverbs in terms of their contribution to Turkish, but they contain idioms, reduplications, routines and onomatopoeic words more intensively. It is thought that the plays studied can be used as resources for Turkish teaching and value education.